

Spis treści

Przedmowa do wydania polskiego	V
Przedmowa	VI
1 Anatomia i fizjologia	
1.1 Fizjologia bólu	1
1.2 Miejsca działania środków przeciwbólowych w bólach głowy	4
1.3 Patogeneza	6
1.4 Klasyfikacja International Headache Society	9
1.5 Określenie postaci bólu głowy	10
1.6 Czas trwania napadu najczęściej występujących bólów głowy	11
1.7 Ocena bólu	11
2 Porady w zakresie obrazu chorobowego	
2.1 Ból głowy typu napięciowego	14
2.1.1 Przyczyny	14
2.1.2 Dolegliwości, objawy i diagnostyka	15
2.1.3 Opcje leczenia	18
2.1.4 Ocena stanu badań	22
2.1.5 Ból głowy typu napięciowego u dzieci	22
2.2 Migrena	23
2.2.1 Przyczyny	23
2.2.2 Dolegliwości, objawy i diagnostyka	25
2.2.3 Opcje leczenia	29
2.2.4 Ocena stanu badań	34
2.2.5 Migrena u kobiet ciężarnych	34
2.2.6 Migrena u dzieci	35
2.3 Klasterowy ból głowy	41
2.3.1 Przyczyny	42
2.3.2 Dolegliwości, objawy i diagnostyka	43
2.3.3 Opcje leczenia	45
2.4 Samoistne (idiopatyczne) bóle głowy	49
2.4.1 Przyczyny	49
2.4.2 Dolegliwości, objawy i diagnostyka	49
2.4.3 Opcje leczenia	50

2.5	Bóle głowy związane z nadużywaniem leków	51
2.5.1	Przyczyny.....	52
2.5.2	Dolegliwości, objawy i diagnostyka.....	53
2.5.3	Opcje leczenia.....	55
2.5.4	Ból głowy powodowany nadużywaniem leków u dzieci.....	55
2.6	Bóle głowy związane z hormonami	56
2.6.1	Migrena miesiączkowa.....	56
2.6.2	Pigułka antykoncepcyjna a ból głowy.....	58
2.6.3	Napady bólu głowy podczas ciąży lub w okresie karmienia piersią.....	59
3	Porady przy wydawaniu leków dostępnych bez recepty	
3.1	Wskazania do wizyty u lekarza	60
3.2	Pięć podstawowych zasad udzielania porad	63
3.2.1	Pytanie o osobę, dla której przeznaczony jest lek.....	63
3.2.2	Pytanie o opis dolegliwości.....	64
3.2.3	Pytanie o czas trwania i częstotliwość występowania dolegliwości.....	64
3.2.4	Pytanie o choroby podstawowe i przyjmowanie innych leków.....	64
3.2.5	Pytanie o przyjmowane leki.....	64
3.3	Schemat	65
3.3.1	Ból głowy typu napięciowego.....	65
3.3.2	Migrena.....	66
3.4	Przegląd: leki przeciwbólowe przyjmowane w ramach samoleczenia	67
3.5	Porady przy wydawaniu kwasu acetylosalicylowego	68
3.5.1	Sposób działania.....	68
3.5.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania.....	69
3.5.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku.....	70
3.5.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania.....	71
3.5.5	Ciąża i okres karmienia piersią.....	72
3.5.5	Ocena stanu badań.....	73
3.6	Porady przy wydawaniu ibuprofenu	73
3.6.1	Sposób działania.....	73
3.6.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania.....	74
3.6.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku.....	75
3.6.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania.....	75
3.7	Porady przy wydawaniu paracetamolu	77
3.7.1	Sposób działania.....	77

3.7.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	78
3.7.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku	78
3.7.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania	78
3.7.5	Ciąża i okres karmienia piersią	79
3.8	Porady przy wydawaniu diklofenaku	80
3.8.1	Sposób działania	80
3.8.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	80
3.8.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku	80
3.8.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania	81
3.8.5	Ciąża i okres karmienia piersią	82
3.9	Porady przy wydawaniu naproksenu	82
3.9.1	Sposób działania	82
3.9.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	82
3.9.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku	82
3.9.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania	83
3.10	Porady przy wydawaniu naratryptanu (w Polsce niezarejestrowany)	84
3.10.1	Sposób działania	84
3.10.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	84
3.10.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku	84
3.10.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania	85
3.11	Porady przy wydawaniu preparatów łączonych	86
3.11.1	Sposób działania	86
3.11.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	87
3.11.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku	88
3.11.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania	89
3.11.5	Ocena stanu badań	93
3.12	Porady przy wydawaniu środków przeciwbólowych w bólach głowy u dzieci	95
3.13	Alternatywy farmakologiczne	95
3.13.1	Homeopatia	96
3.13.2	Miejscowe podrażnienia skóry	98
3.14	Profilaktyka farmakologiczna z zastosowaniem leków dostępnych bez recepty	99
3.14.1	Porady przy wydawaniu wyciągu z lepiężnika	99
3.14.2	Porady przy wydawaniu wrotycza	101
3.14.3	Porady przy wydawaniu mikroskładników odżywczych	103

4	Porady przy wydawaniu leków dostępnych na receptę	
4.1	Pięć podstawowych zasad udzielania porad	108
4.1.1	Przepisanie leku po raz pierwszy czy też kontynuacja leczenia	108
4.1.2	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku	109
4.1.3	Przestrzeganie zaleceń	109
4.1.4	Interakcje z innymi lekami	109
4.1.5	Działania wspierające	109
4.2	Porady przy wydawaniu tryptanów	110
4.2.1	Sposób działania	110
4.2.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	110
4.2.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku	111
4.2.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania	114
4.2.5	Ocena stanu badań	114
4.3	Porady przy wydawaniu metamizolu	115
4.3.1	Sposób działania	115
4.3.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	115
4.3.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku	115
4.3.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania	116
4.4	Porady przy wydawaniu alkaloidów sporyszu	116
4.4.1	Sposób działania	117
4.4.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	117
4.4.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku	118
4.4.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania	119
4.4.5	Ocena stanu badań	119
4.5	Porady przy wydawaniu flupiryny	120
4.5.1	Sposób działania	120
4.5.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	120
4.5.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku	120
4.5.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania	121
4.6	Porady przy wydawaniu leków przeciwwymiotnych	121
4.6.1	Sposób działania	121
4.6.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	122
4.6.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leku	123
4.6.4	Działania niepożądane, interakcje z innymi lekami i przeciwwskazania	123
4.6.5	Ocena stanu badań	124
4.7	Farmakologiczna profilaktyka z zastosowaniem leków na receptę	124
4.7.1	Porady przy wydawaniu beta-blokerów	124

4.7.2	Porady przy wydawaniu flunaryzyny	125
4.7.3	Porady przy wydawaniu kwasu walproinowego	126
4.7.4	Porady przy wydawaniu topiramatu	127
4.7.5	Porady przy wydawaniu leków przeciwdepresyjnych	130
4.7.6	Porady przy wydawaniu gabapentyny	132
4.7.7	Porady przy wydawaniu wenlafaksyny	132
4.7.8	Porady przy wydawaniu lamotryginy	134
4.7.9	Porady przy wydawaniu metyloprednizolonu	134
4.7.10	Porady przy wydawaniu werapamilu	137
4.7.11	Porady przy wydawaniu litu	138
4.7.12	Porady przy wydawaniu metysergidu (w Polsce niestosowany)	140
4.7.13	Porady przy wydawaniu tyzanidyny	141
4.7.14	Porady przy wydawaniu sulpirydu	142
4.7.15	Porady przy wydawaniu indometacyny	143
4.7.16	Porady przy wydawaniu iprazochromu	144

5 Niefarmakologiczne środki terapeutyczne

5.1	Akupunktura	146
5.2	Rozluźnienie	147
5.2.1	Progresywne rozluźnianie mięśni metodą Jacobsona	148
5.2.2	Biofeedback	148
5.2.3	Podróże w wyobraźni	149
5.3	Aktywność fizyczna	150
5.4	Zdrowy tryb życia i pewność siebie	150
5.5	Sprawdzone domowe metody	151

6 Usługi farmaceutyczne

6.1	Przełącz dodatkowe informacje	153
6.1.1	Dzienniczek bólu głowy	153
6.1.2	Domowy test: ból głowy czy migrena?	155
6.1.3	Ulotka dla pacjenta: Dziesięć złotych reguł w migrenie	157
6.1.4	Broszury dla pacjentów i broszury informacyjne	157
6.1.5	„Szkłanka wody”	158
6.2	Urządzenia i środki pomocnicze	158
6.2.1	Elektrostymulator TENS	158
6.2.2	Okulary chłodzące	159

6.2.3	Pięciczka do masażu z wypustkami	160
6.2.4	Rolki do masażu.....	160
6.3	Pomoc ostateczna	160
7	Wiedza na temat bólu głowy przekazywana przy pierwszym stole	
7.1	„Potrzebuję czegoś na ból głowy”.....	161
7.2	„Poproszę aspirynę!”	162
7.3	Pacjentka z ostrym bólem	163
7.4	Pacjent z migreną	164
7.5	Pacjentka od lat chorująca na migrenę	165
7.6	Zestresowany pacjent	166
7.7	Pacjent nadużywający leki: „Dwie etopiryny proszę...”	167
7.8	Dzieci i bóle głowy	168
7.9	Starszy człowiek z bólem głowy	169
7.10	Pacjent z napięciowym bólem głowy	170
8	Adresy i literatura	
8.1	Informacje na temat terapii bólów głowy.....	172
8.2	Literatura.....	172
	Indeks.....	175

Indeks

A

Absenor® 127
 acetazolamid 34, 129
 acetylocholina 21
 acetylosalicylan DL-lizyny 122–123
 acyklowir 92
 afty i zapalenia błony śluzowej jamy ustnej 103
 agoniści receptorów 5-HT 117
 – –, serotoniny 108, 110, 176
 agranulocytoza 78, 91–92, 116, 131, 175
 aktywność fizyczna 17–18, 26, 28, 50, 150
 akupresura 155
 akupunktura 21–22, 31, 34, 41, 146–147, 165
 alergie 64, 67, 85
 Aleve® 82, 95
 Alicji w Krainie Czarów, zespół 36
 alkaloidy pirolizydynowe 100
 alkaloidy sporyszu 116–119
 – –, dawkowanie 118
 – –, działania niepożądane 119
 – –, sposób działania 117
 alkohol 25, 42–43, 62, 67, 72, 76, 79–81, 88, 97, 101, 118, 121, 124, 126–127, 130, 140, 142, 151, 157
 – –, nadużywanie 79, 127
 Allegra® 112
 Almogran® 112
 almotryptan 37, 112
 Alventa® 133
 aminy endogenne 24
 amiodaron 142
 Amitryptilinum® VP 131
 amitryptylina 20, 22, 32–34, 39, 41, 55, 129–131
 amputacja 2
 Anafranil® 131
 analogowa skala uśmiechu 12
 anamnezy 29
 anksjolityki 55, 145

antagoniści angiotensyny II 81
 antybiotyki chinolonowe 81
 antykoncepcja 23, 25, 58–59, 86, 93, 109, 129–130, 142
 Apap® 78, 87–88, 91
 Apap® Extra 87–88, 91
 Argentum nitricum D12 96
 Arkocaps Partenelle® 102
 aspartam 39, 43
 Aspirin® 69–70, 72, 87–88, 162–163
 Aspirin® C 87, 88
 Aspirin® Direkt 69
 Aspirin® Effect 69
 Aspirin® Migrena 69, 72, 163
 Aspirin® Ultra Fast 69–70
 aspiryna 72, 87, 102, 162, 170
 astma 29, 71–72, 81, 89–90, 93, 116
 – –, analgetyczna 78, 88
 – –, oskrzelowa 89–91, 125
 – –, pseudoalergiczna 39
 ataki niedokrwienne 86
 ataksje 10, 132
 aura 9, 23–26, 32–33, 36, 38, 57, 59, 69, 74, 84, 88, 110–111, 125, 134
 Aviomarin® 122
 azydotymidyna 79

B

barbiturany 92, 93, 136
 Belladonna D6 96
 benzbromaron 72
 benzodiazepina 55, 127
 beta-blokery 32–33, 40–41, 59, 119, 124–125, 127, 138
 – –, dawkowanie 125
 – –, działania niepożądane 125
 – –, sposób działania 124–125
 Betaloc Zok® 125
 Beto® ZK 125
 bezsenność 75, 81, 83, 90, 143
 białkomocz 90

- biegunka 5, 38, 75, 81, 83, 89–90, 96, 104, 119, 121, 123, 128, 139
 biofeedback 20, 22, 31, 39, 146–149
 bisoprolol 32, 33, 125
 Bisoprolol Stada® 125
 bloker AV 125, 138
 bloker COX 68
 blokery wychwytu zwrotnego serotoniny 86, 114, 133
 błyski przed oczami 26
 botoks 21
 Botox® 21
 ból, fizjologia 1–3
 –, ocena 11–12
 –, przyczyny 6–8
 ból głowy Hortona 41
 – –, samobójców 41
 – –, typu napięciowego 14–23
 – – – –, dolegliwości, objawy i diagnostyka 15–18
 – – – –, opcje leczenia 18–21
 – – – –, przyczyny 14–15
 – –, związany z hormonami 56–59
 – –, związany z nadużywaniem leków 51–55
 bóle brzucha 35–36, 71, 75, 81, 90–91, 103
 –, gardła 116
 –, karku i barków 28
 –, mięśni 92, 119
 –, mięśni i stawów 135
 –, reumatologiczne 52
 –, w klatce piersiowej 85, 113, 141
 –, żołądka 39, 89–90
 bradykardia 38, 85, 125, 138, 142
 bradykinina 2
 brak apetytu 81, 90, 100, 141
 Bryonia D6 96
 butyrofenon 124
- C**
- Cefagran® 102
 Cefalgin® 88–89
 celekoksyb 29
 chiroterapia 31
 chlorochina 136
 chloropromazyna 116, 124, 139
 chłodzące poduszki 151
 cholestaza 121
 cholestyramina 79
 choroba alkoholowa 89, 91
 –, Leśniowskiego-Crohna 75, 84
 –, niedokrwienność serca 85–86
 –, nowotworowa 120
 –, oczu 61
 –, Parkinsona 123, 126, 144
 –, płuc 141
 –, Raynauda 119
 –, trzustki 127
 –, wrzodowa żołądka i dwunastnicy 64, 89, 134–144
 ciąża 23, 33–34, 56, 59, 63, 72–73, 77, 79, 82, 91, 97, 103, 114, 116, 119, 123–124, 126–127, 130, 138, 145, 161
 ciepłe okłady 19
 ciężka niewydolność mięśnia sercowego 81
 – –, nerek 77, 79, 81, 119
 – –, wątroby 79, 81, 84, 119
 Cinie® 112
 citalopram 86
 Codipar® 78
 Coffecorn forte® 46, 117
 Coffecorn® mitte 46
 Coffepirine® 87–88, 90
 Concor® 125
 Convulex® 127
 COX-1 4–6, 68
 COX-2 4–6, 29, 68, 76, 80
 cukrzyca 71, 81, 134–135
 Cushinga, zespół 134
 Cyclamen D6 96
 cyklandelat 34
 cyklooksigenaza 4–5, 68, 73, 82, 115
 cyklosporyna 76, 81, 83, 136
 cymetydyna 93, 124, 127, 133, 142
- Ć**
- ćwiczenia relaksacyjne 34
- D**
- dehydrogenaza glukozy-6-fosforanowa 92–93, 116
 Depakine Chrono® 127
 depresja 16, 33, 38, 55, 91, 111, 125–126, 130, 136, 144
 Deseril® 48, 140
 DHE-tar 117

dichlormetan 101
dieta 25, 31, 39–40, 103, 128, 152
difenhydramina 122
digoksyna 71, 75, 81, 124, 129, 136
dihydroergotamina 29, 37, 116–118
Dihydroergotaminum Filofarm 117
diklofenak 19, 30, 51, 67, 80–82, 95, 140
–, ciąża i okres karmienia piersią 82
–, dawkowanie 80–81
–, działania niepożądane 81–82
–, sposób działania 80
diltiazem 130, 140
dimenhydrinat 37, 122
disulfiram 93
Divascan® 144
dławica piersiowa 114, 119, 138
–, Prinzmetala 86
dna moczanowa 64, 70
doksepina 20, 33–34, 131
dolegliwości żołądkowo-jelitowe 31, 67,
71, 85, 88–89, 103, 121, 125–127, 134
domperidon 31, 37, 121–122
Dopplera, metoda 16
Doxepin® 131
drażliwość 75, 81, 83, 90, 139
dreszcze 116
drętwienia 36, 119, 128
drgawki 98, 119, 139
–, napady 16
drżenie 33, 90, 126–127, 139
duszność 92, 113
–, napady 71, 89–90
dyskinezy 143
Dysport® 21
dzienniczek bólów głowy 11, 24, 35, 62,
153–156, 164–165, 172
dziurawiec 86, 114, 129

E

Efectin® 133
efedryna 92
eletryptan 111–113
EMG-feedback 39
enalapryl 140
encefalopatia wątrobowa 121
endorfiny 56
enoksacyna 142
ergotamina 29–30, 37, 46–47, 52, 54–55,
84–85, 108, 111, 114–119, 145

Ergotaminum® Filofarm 46, 117–118
erytromycyna 124, 127
erytroprozopalgia 41
estraderm TTS 57
estrogen 23, 56–58
Etopiryna® 88–90, 167–168
Etopro® 128
etynyloestradiol 129
euforia 91, 136
Euminz® 169–170

F

fantastyczne obrazy 35–36
Faxigen® 133
felbamat 127
fenobarbital 134
fenotiazyna 124
fenyloalaniny 105
fentyoina 75, 81, 129, 134, 136
fizjoterapia 21
flawonoglikozydy 102
flawony 102
flufenazyna 139
flukonazol 124
Flunarizinum WZF 126
flunaryzyna 32, 41, 125–126
–, dawkowanie 126
–, działania niepożądane 126
–, sposób działania 126
fluoksetyna 86, 127
fluorochinolony 142
flupirtyna 22, 120–121
–, dawkowanie 120–121
–, działania niepożądane 121
–, sposób działania 120
fluwoksamina 86, 142
fonofobia 54
Formigran® 84, 164, 166
frowatryptan 57, 111–112

G

gabapentyna 32–33, 50, 132
–, dawkowanie 132
–, działania niepożądane 132
–, sposób działania 132
Gabatem® 132
Gelsemium D12 96
Gilberta, zespół 78–79, 93
gimnastyka korekcyjna 147

Glonoinum D6 96
 glukokortykosteroidy 71, 76, 81, 83, 135
 głód 25, 81
 głuchota 16
 gorąco 25
 gorączka 5, 10, 60, 62, 64, 68–69, 74, 78,
 80, 82, 87, 102, 116, 168
 granisetron 37
 grypa 13
 guz mózgu 16

H

haloperidol 124, 129, 133, 139
 hałas 25, 43
 hemikrania 11, 25, 41–42
 –, napadowa 11, 41–42
 hemofilia 76
 heparyna 71, 90, 93
 higiena snu 38
 hiperbaryczna terapia tlenowa 31
 hiperkinezy 126
 hipernatremia 140
 hipnoterapeutyczne programy wielokom-
 ponentowe 39
 hipnoza 31
 hipoglikemia 38, 89, 125
 hipotermia 116
 hipotyroidyzm 139
 hirsutyzm 39
 histamina 2, 6, 42, 122
 histerektomia 31
 HIV 76, 119, 124
 homeopatia 95–96
 hydrochlorotiazyd 129–130
 hydroterapia 151

I

Ibalgin® 74
 Ibufen® 95
 Ibum® 74
 Ibum® Forte 74
 ibuprofen 19, 22, 30, 36–37, 51, 67, 69,
 71, 73–77, 93–95, 136, 161–162, 164,
 169
 –, ciąża i okres karmienia piersią 73
 –, dawkowanie 75
 –, działania niepożądane 75–77
 –, sposób działania 73
 Ibuprom® 74

Ignatia D12 96
 IHS, klasyfikacja 9–10, 17–18, 26, 28, 35,
 41–42, 45, 54, 57, 58, 103
 Imigran® 46, 110, 112
 impotencja 131, 133, 136
 incydenty suicydalne 128
 Indomet® 143, 144
 indometacyna 50–51, 136, 140, 143–144
 –, dawkowanie 143–144
 –, działania niepożądane 144
 –, sposób działania 143
 inhalacja tlenu 45
 inhibitory
 –, ACE 72, 76, 81, 83, 92, 136, 140
 –, agregacji płytek krwi 81
 –, agregacji trombocytów 71
 –, cholinesterazy 137
 –, COX-2 29, 76
 –, cyklooksygenazy 115
 –, CYP 3A4 124
 –, karboanhydrazy 140
 –, MAO 89, 111, 114, 125, 133
 –, proteiny HIV 119
 –, wychwytu zwrotnego serotoniny 111
 interleukiny 102
 iprazochrom 144–145
 –, dawkowanie 144
 –, działania niepożądane 145
 –, sposób działania 144
 Iris D6 96
 Isoptin® 137
 izoform cyklooksygenazy 5
 izoniazyd 137
 izopetazyna 99

J

jad kiełbasiany 21
 Jacobsona, metoda 20, 31, 39, 147–148
 jaskra 61, 64, 128, 130, 136
 –, z wąskim kątem przesączania 128, 130–
 131
 jazda na rowerze 20, 146, 150, 157
 jodek potasu 140
 joga 20, 147
 jogging 20, 146, 150

K

Kalium bichromicum D4 97
 kamfora 98

- kamica nerkowa 21, 130
 kaptopryl 140
 karagen 39
 karbamazepina 129, 134, 139
 karmienie piersią 59, 63, 72–73, 77, 79,
 82, 91, 97, 103, 114, 119, 124, 126
 Katadolon® 120–121
 katar sienny 93
 kawa z sokiem z cytryny 151
 kąpiele stóp 151
 Keppra® 32
 ketokonazol 124, 136
 klarytromycyna 124
 klastrkowy ból głowy 41–49
 –, dolegliwości, objawy i diagnostyka 43–
 45
 –, opcje leczenia 45–49
 –, przyczyny 42–43
 klomipramina 20, 33, 34, 131
 klonidyna 34, 131
 klopidogrel 71
 klozapina 133, 139
 kodeiny 52, 55, 88, 91, 127
 koenzym Q₁₀ 103, 105–107
 kofeina 19, 30, 38–40, 46, 51–52, 86–88,
 90–94, 115, 117–118, 140, 151, 163
 kognitywna terapia behawioralna 22, 39
 koksyby 30, 76
 kołatanie serca 90
 kortykosteroidy 47–48, 55
 krwawienia 6, 56–57, 67, 71, 75–76, 89–
 90, 93, 136, 144
 –, do mózgu u wcześniaków 72
 –, miesiączkowe 56, 67, 71
 –, śródmózgowe 71
 –, z nosa, dziąseł lub skóry 71
 –, żołądka i jelit 71, 75–76, 81, 83, 136
 krwotoki mózgowie 76
 kumaryna 71, 90
 kwas acetylosalicylowy 4, 19, 30, 32–34,
 36, 39–40, 51, 53, 55, 59, 67–73, 75–76,
 86–87, 89, 90, 93–95, 114, 127, 136
 – –, ciąża i okres karmienia piersią 72–73
 – –, dawkowanie 70
 – –, działania niepożądane 71–72
 – –, sposób działania 68
 –, arachidonowy 4–5
 –, gamma-aminomasłowy (GABA) 127
 –, glutaminowy 127
 –, walproinowy 20, 32–33, 39, 47–48, 55,
 71, 126–127
 – –, dawkowanie 127
 – –, działania niepożądane 127
 – –, sposób działania 126
 –, żołądkowy 4–5
- L**
 Lachesis D12 97
 Laktomag® B6 106
 laktoza 85
 Lamitrin® 134
 Lamotrix® 134
 lamotrygina 32, 134
 –, dawkowanie 134
 –, działania niepożądane 134
 –, sposób działania 134
 lanepitant 34
 laseropunktura 41
 laserowa akupunktura oczu 31
 leczenie odwykowe 52, 55
 –, polem magnetycznym 31
 –, rzekomych infekcji grzybiczych jelita
 31
 leki antyarytmiczne 125
 –, hipotensyjne 145
 –, homeopatyczne 97
 –, immunosupresyjne 76
 –, moczopędne 72, 81, 83, 136, 139, 140,
 142
 –, neuroleptyczne 139
 –, przeciwartymiczne 142
 –, przeciwastmatyczne 140
 –, przeciwacholinergiczne 124, 131
 –, przeciwcukrzycowe 71, 76, 81, 129,
 135–136
 –, przeciwdepresyjne 64, 76, 86, 111, 124,
 130–131, 133, 139
 – –, dawkowanie 131
 – –, działania niepożądane 131
 – –, sposób działania 130–131
 –, przeciwhistaminowe 92, 122
 –, przeciwłękowe 55
 –, przeciwmalaryczne 136
 –, przeciwpadaczkowe 46, 126–127, 130,
 132, 134, 136, 139
 –, przeciwwymiotne 30–31, 37, 47, 121–
 124
 – –, dawkowanie 123

- -, działania niepożądane 123–124
- -, sposób działania 121–122
- , przeciwzakrzepowe 64, 71, 76, 79, 81, 88, 93, 116, 127, 133, 136
- , trombolityczne 93
- , urykozuryczne 72
- , uspokajające 126
- , zwiotczające mięśnie 137
- lepiężnik, wyciąg 7, 32–33, 39–41, 99–101
- -, dawkowanie 100
- -, działania niepożądane 100–101
- -, sposób działania 99
- leukopenia 92
- leukotrieny 102
- lewetriacetam 32
- lewodopa 124
- lęk 15, 94, 123, 131
- lidokaina 45–46
- lit 47, 49, 51, 75, 81, 83, 124, 133, 138–140
- -, dawkowanie 139
- -, działania niepożądane 139–140
- -, sposób działania 138
- Lithium Carbonicum GSK 139
- lizyna 69, 94
- lizynopryl 33
- lorazepam 127

- Ł**
- łzawienia oczu 44, 64

- M**
- Magnefar® B6 106
- Magnesol® 106
- magnez 19, 23, 32–34, 40–41, 63, 69, 103–106, 132, 152, 167, 169
- Magvit® B6 106
- makrolidy 119
- małopłytkowość 92
- Mariomigran® 101
- masaż 31, 57, 99, 147, 155, 160
- Maxalt® 112, 164
- Maxalt® RPD 30, 112
- mdłości 74, 100, 141, 166
- mediatory bólu 2
- Medrol® 135
- meflochina 136
- meksyletyna 142
- melatonina 50
- menstruacja 25, 34, 56–57, 82, 123, 136, 143, 163
- , przedłużona 67
- mentol 98
- Meprelon® 135
- metamizol 30, 51, 115–116
- , dawkowanie 115
- , działania niepożądane 116
- , sposób działania 115
- metformina 130
- methemoglobinemia 91
- Metindol® Retard 143
- Metocard 125
- Metoclopramidum Polpharma 122
- metoklopramid 31, 37, 69, 73, 79, 118–119, 121–124
- metoprolol 32–34, 38, 125
- metotreksat 71, 75, 81, 83, 92
- 4-n-metylaminoantypiryna 115
- metyldopa 139
- metyloprednizolon 134–137
- -, dawkowanie 135
- -, działania niepożądane 135–137
- -, sposób działania 135
- metylosulfonian dihydroergotaminy 117
- Metypred® 135
- metysergid 47–48, 140–141
- -, dawkowanie 140
- -, działania niepożądane 141
- -, sposób działania 140
- miaśnienia rzekomoporażna 121
- miażdżycza tętnic 136
- miejscowe iniekcje w kark lub skórę głowy 31
- MIG® 74
- migoczące światło 25, 43
- migotanie 26
- Migpriv® 122
- MigraHerb® 102
- migrena 23–41
- , dolegliwości, objawy i diagnostyka 25–29
- , opcje leczenia 29–34
- , przyczyny 23–25
- , u dzieci 35–41
- , u kobiet ciężarnych 34
- mikroskładniki odżywcze 103–107
- -, dawkowanie 105
- -, działania niepożądane 105–106

–, sposób działania 103–105
Mirtagen® 131
Mirtazapina 20, 131
Mirtor® 131
Mirzaten® 131
mocznik 140
moksonidyna 131
montelukast 34
mózgowe porażenie dziecięce 136
mrowienia 85, 114, 119

N

nadciśnienie 33, 64, 71, 73, 77, 81–82, 84, 86, 114, 117, 125, 133, 136, 144, 169
nadczynności tarczycy 93
nadmiar nikotyny 14
nadmierne zakwaszenia krwi 129
nadużywanie leków 13, 32, 35, 51–53, 55, 70, 93–94, 118, 167
nadwaga 34
nadwrażliwości na dźwięk 18, 26, 28, 36
–, na NLPZ 93
–, na światło 10, 17–18, 25–26, 28, 36, 96, 155
nadwyrężenie oczu 14
nadżerki błony śluzowej 83
naproksen 30, 32–34, 55, 57, 67, 82–84, 95
–, dawkowanie 82–83
–, działania niepożądane 83–84
–, sposób działania 82
Naramig® 112
naratryptan 34, 57, 84–86, 111–114
–, dawkowanie 84–85
–, działania niepożądane 85–86
–, sposób działania 84
Natrium chloratum D30 97
Naxii® 82
nefropatia analgetyczna 70, 88–89, 92, 94
Nemagran® 102
nerwobóle 13, 161
neurofeedback 39
Neurontin® 132
neuropeptydy 2, 7, 84
neutropenia 79
niechęć do jedzenia 17
niedobór
–, dehydrogenazy glukozy-6-fosforanowej 116

–, magnezu 19
–, snu 14, 25, 97
–, żelaza/niedokrwistość 90
niedociśnienie 138
niedokrwienne zapalenie jelita grubego 85
niedowaga 34
nienarkotyczne leki przeciwbólowe 116
nieopiodowe leki przeciwbólowe 120
niesteroidowe leki przeciwzapalne 6, 30, 76, 80–82, 89, 90, 108, 136, 140, 143
niestrawność 90
niewydolność naczyń wieńcowych 142
–, nerek 79, 88, 144
–, mięśnia sercowego 72, 89, 91, 138
–, oddechowa 89, 91
–, wątroby i nerek 89, 114, 134
nifedypina 50
nikotynian ksantynolu 140
NMDA 77, 104, 120
nocyceptory 2, 3, 5
noradrenalina 125
norfloksacyna 142
nudności 10, 15, 17–18, 25–26, 28–29, 35–36, 54, 62, 64–66, 69, 71, 75, 78, 81, 83, 85, 89–91, 96–97, 102, 110, 114–115, 118–119, 121–122, 128, 132, 141, 155, 168
Nurofen® 74, 95, 169
Nurofen® Junior 74
Nux Vomica D6 97

O

obciążenia genetyczne 35
–, psychiczne 25, 62
objawy aury 26
–, porażenia 60
–, pozapiramidowe 38, 124
–, wegetatywne 31, 92
obrzęki 5, 44–45, 71, 82–83, 85
–, Quinckego 71
odczucie gorąca 138
odra 136
odwracalna utrata słuchu 90
odżywianie ubogoantygennowe 39
ogniska ropne 62
ogniskowe dystonie 126
ograniczenie pola widzenia 26
ograniczona funkcja wątroby lub nerek 64
okłady z woreczków z lodem na kark 57

- okskarbazepina 34
 okulary chłodzące 159
 olejek lawendowy 98–99
 –, z mięty pieprzowej 19, 98–99, 155
 omamy 141
 ondansetron 37
 opadanie powieki oka 44
 opioidy 51, 55, 91
 Orfiril® 127
 Oritop® 128
 osłabienie mięśnia sercowego 81, 84
 ospałość 62, 81, 134, 141
 osteoporoza 134–136
 osutka 81
 ośpienie 113–114, 118–119, 132
 otyłość 126, 135
 ozonoterapia 31
- P**
- padaczka 33, 123, 136, 142–143
 –, napad 62, 64
 palenie papierosów 93
 Panadol® 78, 87–88
 Panadol® Extra 87–88
 pancytopenia 92
 pantenolid 102
 paracetamol 19, 22, 30–31, 34, 36–37, 51,
 59, 67, 70, 77–79, 86–88, 91–95, 116,
 124, 136, 170
 –, ciąża i okres karmienia piersią 79
 –, dawkowanie 78
 –, działania niepożądane 78–79
 –, sposób działania 77
 Paracetamol 78
 Paracetamol Hasco 95
 parestezje 21, 113, 119, 128, 141
 paroksetyna 86
 pentoksyfilina 140
 perfloksacyna 142
 perforacje 75, 81
 perystaltyka jelitowa 5
 Petadolex® 99–101
 petazyna 99
 pieczenie w nadbrzuszu 91
 pioglitazon 129
 piwampicyna 124
 placebo 31, 34, 37–38, 41, 70, 106–107,
 129–130, 147, 173
 płukanie żołądka 31
 pływanie 20, 146, 150, 157
 pocenie się 121, 131
 pochodne ergoliny 29, 114
 –, ksantyny 140
 –, sulfonylomocznika 75
 –, tioksantenu 124
 podmuchy powietrza 25
 podrażnienie nerwów 62
 podróże w wyobraźni 39, 149
 pokrzywka 85, 92
 polipy w nosie 93
 Polopirin® 95
 porażenia 2, 16, 21–22, 26, 35, 60, 62
 porfiria wątrobowa 91–92, 116
 poziom glukozy we krwi 2, 71, 75–76, 81,
 136
 prazykwantel 137
 prednizolon 47–48
 preparaty łączone 86–94
 – –, dawkowanie 88–89
 – –, działania niepożądane 89–93
 – –, sposób działania 86–87
 probenecyd 72, 76, 79
 problemy ze szczęką 62
 –, z kręgosłupem 61
 –, z widzeniem 62
 progresywna relaksacja mięśni 31, 146–
 148
 prolaktynoma 123, 124
 propafenon 142
 propantelina 79
 propranolol 31–34, 38, 101, 112, 125,
 129–130, 141
 prostaglandyny 2, 4, 5, 68, 72–73, 77, 80,
 82, 99, 102, 135, 143–144, 151
 protyrelina 136
 próba ślepa 37, 70, 101
 prymidon 136
 przeciążenie 25, 170
 przerost prostaty 131
 przewlekle zapalne choroby jelit 83
 przeziębienie 13
 pseudoalergia 67
 psychoanaliza 31
 psychozy 128
 Pulsatilla D12 97
 Pyralgin® 115–116

R

reakcje alergiczne 71, 83, 89, 91–92, 99, 116, 134, 138, 143, 145
–, anafilaktyczne 85, 92, 116
–, nadwrażliwości 91–92
–, skórne 71, 89–90, 121
receptory 5-HT 84–85, 117, 140, 144
–, glutaminianowe 77
rehabilitacja odcinka szyjnego kręgosłupa 31
Relpax® 112
Remirta® 131
Reye'a, zespół 36, 39, 70, 95
rizatryptan 37
rofekoksyb 29, 142
rozluźnienie 147
rozszczipienie podniebienia 72
roztargnienie 54
rózyczka 136
rumianek 102
rumień 92
ruta 97
Ruta D6 97
ryfampicyna 136
rysperydon 130, 133
rytonawir 119, 124
ryzatryptan 31, 111–114

S

salicylamidy 79
salicylany 91, 116, 136, 152
samoistne bóle głowy 49–51
– – –, dolegliwości, objawy i diagnostyka 49
– – –, opcje leczenia 50–51
– – –, przyczyny 49
Sanguinaria D6 97
Saridon® 88–89, 92
sauna 25
senność 85
Sepia D30 97
serotonina 2, 6, 34, 43, 46, 48, 76, 84, 86, 102, 104–105, 108, 110–111, 114, 122, 124, 131–133
sertralina 86
siarczan hydroksychlorochiny 136
Silicea D6 97
sine plamy 136

Sirdalud® 141
skala numeryczna 11–12
–, słowna 11
–, wzrokowo-analogowa 11–12
skurcze łydek 34
–, oskrzeli 38, 78, 91, 116
–, naczyń wieńcowych 85–86
–, w okolicy głowy 124
Solpadeine® 88–89, 91
somatropina 136
sól sodowa kwasu acetylosalicylowego 87
– –, naproksenu 82
spadek ciśnienia tętniczego krwi 142
–, masy ciała 38, 128
Spigelia D6 97
splątanie 131
spowolnienie procesu gojenia się ran 136
Staveran® 137
steroidy 140
stres 1–2, 14–15, 20, 22, 25, 38–39, 59, 62, 97, 146, 148, 150–151, 166, 168–169
stymulacja elektryczna mięśni (EMS) 31
substancja P 2
substancje psychotropowe 55
suche oczy 128
suchość w jamie ustnej 113, 121, 131, 141
sukcynylocholina 124
sulfinyprazon 76
sulfonamidy 85, 92
Sulpirid Teva® 143
sulpiryd 20, 142–143
–, dawkowanie 143
–, działania niepożądane 143
–, sposób działania 142
sultiam 130
Sumamigren® 112
sumatryptan 36–37, 45–46, 48, 69, 73, 111–115, 137
SUNCT, zespół 11, 41–42
swędzenie warg i dłoni 26
Symfaxin® 133
Symla® 134
Symleptic® 132
sympatykolytyki 131
sympatykomimetyki 92, 131
Symtopiran® 128
szczawianowe kamienie nerkowe 90
szczepionki z martwymi patogenami 137

–, z żywymi patogenami 136
 sztywność karku 10, 62
 szумы uszne 71, 83, 90
 szyna zgryzowa 31

Ś

środki antyalergiczne 142
 –, antykoncepcyjne 25, 58–59, 86, 93, 129, 142
 –, homeopatyczne 41
 –, konserwujące 39
 –, moczopędne 76
 –, narkotyczne 142
 –, nasenne 55, 136, 142
 –, pomocnicze 158
 – –, elektrostymulator 158–159
 – –, okulary chłodzące 159–160
 – –, piłeczka do masażu 160
 –, przeciwbólowe 3–6, 16, 18, 29–31, 40, 45, 52, 54–55, 57, 60, 62, 66, 69, 72, 83, 90, 93, 95, 108, 119, 123, 142, 167–170
 – –, domowe sposoby 151–152
 – –, samoleczenie 67
 – –, u dzieci 95–99
 –, przeciwdepresyjne 43
 –, przeciwreumatyczne 83
 –, przeciwwymiotne 29, 57
 –, przeczyszczające 136
 –, przyspieszające opróżnianie żołądka 79
 –, spowalniające opróżnianie żołądka 79
 –, uspokajające 121
 światłowstręt 54
 świąd 81, 83, 85, 92, 123

T

tachykardia 33, 85, 131
 takrolimus 76
 talasemia 90
 techniki relaksacyjne 20, 22, 31, 39, 147
 TENS 31, 158–159
 teofilina 92, 140
 terapia botuliną 21
 –, komórkowa 31
 –, manualna 21, 31, 41, 147
 –, multimodalna 146
 –, neuralna 31
 teratogenność 20
 tetracykliny 119, 124, 140
 TIA 86, 114, 119

tiorydazyna 139
 tlenek azotu 15, 77
 toksyna botulinowa 20–22
 tolbutamid 141
 tonsilektomia 31
 Topamax® 128–129
 topiramata 21, 23, 32–34, 38, 40, 47–49, 101, 127–130
 –, dawkowanie 128
 –, działania niepożądane 128–130
 –, sposób działania 127
 trądzik 136
 trening autogenny 31, 39, 147
 Trevilor® 133
 triamteren 129
 trimipramina 33–34
 trombocytopenia 78, 91, 135
 tromboksan 4
 tryptany 29–31, 36–37, 46, 48, 53–55, 57, 69, 84, 110–115, 117, 119, 122, 133, 166
 –, dawkowanie 111–113
 –, działania niepożądane 114
 –, sposób działania 110
 tyklopidyna 71, 142
 tyroksyny 92
 tyrozyny 105
 tyzanidyna 20, 141–142
 –, dawkowanie 141
 –, działania niepożądane 141–142
 –, sposób działania 141

U

uczucie ciężkości 85
 –, głuchoty 26, 35
 –, gorąca 85
 –, mrowienia 114
 –, splątania 62, 64, 118–119
 –, ucisku w klatce piersiowej i szyi 114
 –, zimna 54, 113, 119
 udar mózgu 34, 86, 119
 uderzenie gorąca 133
 upośledzenie funkcji wątroby 91
 uprawianie sportu 20, 38, 62, 167
 uraz głowy 62, 122
 uszkodzenie nerek 70, 76–77, 84, 90
 –, śluzówki żołądka 90
 –, wątroby 91
 utrata świadomości 62

V

ValproLek® 127
Velafax® 133
Venlectine® 133
Vidisan® 171
Voltaren® Acti 80, 95
Voltaren® Acti Express 80
Voltaren® Acti Forte 80
Voltaren® Express 80
VRS 11

W

wady kręgosłupa 15, 61
–, postawy 14
–, rozwojowe serca 72
wahania nastroju 139
waldekoksyb 29
wanilia 39
warfaryna 76
wenlafaksyna 32, 33, 132–133
–, dawkowanie 133
–, działania niepożądane 133
–, sposób działania 132
werapamil 47–49, 137–140
–, dawkowanie 137–138
–, działania niepożądane 138
–, sposób działania 137
wielomocz 139
winian dihydroergotaminy 117
–, ergotaminy 117
witamina B₂ 32–33, 103, 106
–, C 69–70, 87, 129
wrikonazol 124
wrażliwość na światło 64
wrotycz 101–103
–, dawkowanie 102
–, działania niepożądane 103
–, sposób działania 102
wrzody żołądka i jelit 5, 71–72, 75–76,
81, 83, 89–91, 136
wstrząs anafilaktyczny 71, 92
wyciek z nosa 42, 44
wydzielanie kwasu moczowego 70
wymioty 10, 17, 25–26, 28–29, 35–36,
54, 62, 70–71, 75, 81, 83, 85, 89–91,
96–97, 102, 114–115, 119, 121–122,
132, 141
wypadanie włosów 39, 127, 144
wysiłek fizyczny 15, 26, 49–50, 62, 151

wysokie ciśnienie tętnicze krwi 13
wysypka skórna 67, 83, 85, 91–92, 127,
135
wzdęcia 75, 81, 91
wzmacniacze smaku 25, 39, 43
wzmóżona potliwość okolicy czoła i twa-
rzy 44
wzmóżone krwawienia żołądka i jelit 136
–, napięcie mięśni 14
–, wydzielanie łez 42
wzrost aktywności transaminaz 39
–, ciśnienia tętniczego krwi 117, 125
–, masy ciała 39
–, wartości enzymów wątrobowych 121

Z

zabiegi Valsalvy 49
zaburzenia akomodacji 143
–, chodzenia 26
–, czucia 64, 162
–, czynności nerek 67, 72–73, 77, 83, 86,
91, 93
–, dyspeptyczne 96
–, erekcji 125
–, funkcji pęcherza 131
–, wątroby 39, 89, 90–91, 101, 127, 144
–, hyperkinetyczne 123
–, kognitywne 128
–, koncentracji 54, 128, 133
–, krążenia 62
–, krzepnięcia 39, 77
–, morfologii krwi 136
–, mowy 26, 35, 128
–, nastroju 54, 91
–, ortostatyczne 125
–, ośrodkowego układu nerwowego 75
–, pozapiramidalne 143
–, poznawcze i sensoryczne 38
–, rytmu serca 20, 39, 92, 123, 125, 131,
133, 136
–, słuchu 71, 83
–, smaku 128
–, snu 33, 38, 54, 125
–, trawienia 75, 81
–, typu parkinsonowego 126
–, widzenia 15–16, 26, 35, 54, 64, 83, 85,
90, 96, 121, 128, 168
–, żołądkowo-jelitowe 121, 123, 132, 141
zacerwienie oczu 10, 44

- , skóry 91, 99
  - zaćma 136
  - zahamowanie ośrodka oddechowego 91
  - zakrzepica 136
  - zanik mięśni 136
  - zaostrenie (nawrót) choroby wrzodowej 90
  - zapalenie błony śluzowej żołądka 83
  - , naczyń 42, 136
  - , trzustki 91, 132, 136
  - , wątroby 101
  - zaparcia 34, 75, 83, 91, 121, 138
  - zatkany nos 44
  - zatrucia 62, 90, 139
  - zatrzymanie moczu 91
  - zawał mięśnia sercowego 34, 85–86, 114, 119, 138, 140
  - zawroty głowy 10, 26, 35–36, 39, 54, 60, 62, 65, 71, 75, 81, 83, 85, 91, 96, 102–103, 113–114, 121, 123, 125, 127, 131–132, 134, 141, 143, 163
  - zespoły dyskinetyczne 123
  - zespół policystycznych jajników 39, 127
  - zgaga 71, 75, 83, 90, 132, 166
  - zgrzytanie zębami 14, 62
  - zimne okłady na czoło 36, 155
  - zmęczenie 10, 20, 38–39, 54, 62, 75, 81, 83, 85, 92, 111, 113–114, 121, 123, 125–128, 130–134, 141
  - zmiany pogody 25, 62
  - znieczulenie 5–6
  - zolmitryptan 37, 45–46, 48, 110–114
  - Zomig® 112
  - Zomiles® 112
  - zonisamidem 130
  - zranienia głowy 13
  - zwężenie źrenic 44, 91
  - zwiększenie apetytu 136
  - , masy ciała 38, 126, 132
  - , owłosienia 136
  - zydowudyna 76
  - zygzaki w polu widzenia 26
- Z**
- żółtaczką 91